

25 Octombrie 1944:

Eliberarea completă a teritoriului național

La 25 Octombrie, în fiecare an, sărbătorim **Ziua Armatei României**, cu încredere și cu speranță în viitor. Cu gândul la misiunile prezente și cele viitoare, cei aflați la datorie sub faldurile drapelului tricolor, acasă sau în locuri îndepărtate, folosesc răgazul acestei zile de sărbătoare pentru a evoca faptele de arme ale înaintașilor. Posada, Rovine, Podul Înalt, Războieni, Călugăreni, Plevna, Smârdan, Mărăști, Mărășești, Oituz sunt tot atâtea nume ce leagă date din calendar de cei îmbrăcați în haina militară – elevi, studenți militari, subofițeri, maiștri militari, ofițeri și generali ai armatei române.

25 Octombrie reprezintă simbolul sfânt al jertfelor de sânge prin care s-au reîntregit hotarele românești din apus în cursul celui de Al Doilea Război Mondial. În Ordinul de zi 392 bis din 29 octombrie 1944, comandantul Armatei 4 Române, generalul Gheorghe Avramescu, adresându-se militarilor din subordine, sublinia: "La chemarea țării pentru dezrobirea Ardealului răpît prin Dictatul de la Viena, ați răspuns cu însufleșire și credință în izbânda dreptății neamului românesc. Tineri și bătrâni ați pornit spre hotarele sfinte ale patriei și cu pieptul vostru ați făcut zăgaz de neînfrânt dușmanului care voia să ajungă la Carpați. (...) Zdrobit de focul năprasnic al artileriei și de necontenitele voastre asalturi, inamicul a fost izgonit din Ardealul scump. Prin ploii, noroaie și drumuri desfundate, zi și noapte, ați luptat cu un dușman dârș și hotărât și l-ați învins. Azi, când avangărzile trec pe pământ străin pentru desăvârșirea înfrângerii definitive a dușmanului, gândul meu se îndreaptă către voi cu dragoste și admirație pentru faptele voastre de arme. Peste veacuri veți fi slăviți, voi, ofițeri și ostași care ați eliberat Ardealul".

La 25 octombrie, în urmă cu 61 de ani, după lupte grele purtate în cadrul unei operații de amploare, care a implicat cooperarea cu unități și mari unități sovietice, militarii Armatei 4 Române eliberau Careiul, aflat la granița de nord-vest a țării, ultima localitate de pe teritoriul național rămasă sub ocupația hitleristo-horthystă. Izbânda a fost marcată,

Generalul de corp de armată Nicolae Macici, comandantul Armatei 1 Române, împreună cu statul său major, în apropierea unui pod de pe Tisa, distrus.

în acea zi istorică, prin arborarea drapelului românesc deasupra primăriei orașului de ostași Regimentelor 34 și 40 Infanterie din Divizia 9 Infanterie "Mărășești" (Corpul 6 Armată), care participaseră direct la confruntările acerbite din zona de operații.

Acțiunile militare desfășurate în luna octombrie 1944 pentru eliberarea părții de nord a Transilvaniei, cunoscute sub numele de Operația "Cluj", s-au înscris în cadrul Operației strategice "Debrețin", executată de Frontul 2 Ucrainean, a cărei concepție generală prevedea executarea a două lovituri convergente: una principală, pe direcția Arad-Debrețin, și alta ajutătoare, pe direcția Cluj-Debrețin.

Ofițeri români și sovietici studiind harta înaintea unei noi acțiuni militare în Transilvania (octombrie 1944).

În cadrul acestei operații, misiunea Armatei 4 Române era de a trece la ofensivă pe direcția generală: Luduș, Bonțida, Jibou, Carei, pentru a nimici forțele principale ale Armatei 2 Ungare și pentru a depăși, la sfârșitul operației, frontiera româno-ungară. S-a hotărât purtarea loviturii principale cu Corpul 6 Armată, la flancul stâng (Diviziile 7, 9, 21 Infanterie), și o altă lovitură, la flancul drept, cu Corpul de Munte (Diviziile 3, 6 Infanterie și 1 Munte), având între ele o grupare de legătură (Corpul 2 Armată cu Diviziile 20 Infanterie, 8 Cavalerie), Divizia

11 Infanterie fiind păstrată în rezervă. Ofensiva s-a desfășurat în trei etape.

Într-o primă etapă (9-11 octombrie 1944), dispunând de nouă divizii (trei divizii fiind date ca întărire Armatei 27 Sovietice), Armata 4 Română a declanșat ofensiva la 9 octombrie, pe un front de 70 km, rupând succesiv aliniamentele de apărare ale inamicului de la linia de contact (între Târgu-Mureș și est Turda) până în fața înălțimilor aflate la vest de Someșul Mic. La 11 octombrie, a fost eliberat cel mai mare oraș din Transilvania – Clujul – de Diviziile 18 Infanterie și 2 Munte, care au

învăluit orașul pe la nord-est și, respectiv, pe la vest, fiind sprijinite și de forțe sovietice din Corpul 104 care au acționat frontal.

În cea de a doua etapă (14-20 octombrie 1944), trupele Armatei 4 Române au executat, împreună cu trupele sovietice vecine, o urmărire viguroasă a inamicului prin "Poarta Someșului", au zdrobit rezistențele opuse de ariergărzile acestuia, au rupt din mișcare aliniamentele de apărare organizate pe culmile muntoase Lăpuș, Mezeș, Făget și au ajuns la vest de Munții Apuseni, în Câmpia Tisei. Tot în această etapă, Divizia 2 Munte a înaintat pe direcția Huedin, Ciucea, Aleșd, pe Valea Crișului Repede, la 18 octombrie trecând frontiera și intrând în compunerea Armatei 1 Române.

În cursul celei de a treia etape a operației (21-25 octombrie 1944) a fost realizată eliberarea completă a teritoriului național de sub ocupația hitleristo-horthystă. Ofensiva a fost reluată în dimineața zilei de 22 octombrie

cu Corpul 6 Armată – pe direcția Sărmășag, Carei – și Corpul 2 Armată – pe direcția Belting, Bighiș. La flancul drept al Armatei 4 Române a acționat în continuare, spre Satu Mare, Armata 40 Sovietică, iar la flancul stâng, Armata 27 Sovietică.

Pentru eliberarea orașului Carei, s-a decis executarea unei ample manevre dublu învăluitoare cu forțele a patru divizii ale Corpului 6 Armată, care aveau misiunea de a nimici trupele dușmane din zona orașului, în timp ce Corpul 2 Armată, în dreapta, cu forțele Diviziei 11 Infanterie, trebuia să acționeze pe la sud împotriva rezistenței inamicului din Satu Mare. Atacul a început în seara zilei de 24 octombrie și, în aceeași seară, militarii Diviziei 9 Infanterie au pătruns în Carei, unde au angajat lupte de stradă. În zorii zilei de 25 octombrie 1944, după lupte grele, ultima localitate românească mai importantă de la frontiera de vest a țării a fost eliberată.

Fără a lăsa vreun răgaz trupelor hitleristo-horthyste, militarii români au continuat să înainteze și, în dimineața aceleiași zile, au atins în câteva puncte frontiera româno-ungară pe care, depășind-o, au început și pe această direcție luptele pe teritoriul Ungariei.

Deși victorioasă pe câmpul de luptă, aureolată prin jertfa de sânge a celor care au pus Patria mai presus de ei înșiși, armata română avea să fie supusă, după 1945, unui proces de transformare întemeiat pe noile realități politice postbelice. Circumstanțele au fost tragice pentru o parte a corpului de cadre (generali, ofițeri, subofițeri și maiștri militari), iar personalități de seamă ale oștirii au cunoscut ororile închisorilor comuniste – în care mulți și-au găsit sfârșitul –, supraviețuitorii fiind mult timp ostracizați pentru vina de a fi luptat pentru teritorii românești a căror legitimă apartenență la statul român nu poate fi pusă în discuție.

**Luminița GIURGIU
Manuel STĂNESCU**

PAGINĂ REALIZATĂ DE SERVICIUL ARHIVE ȘI DOCUMENTARE MILITARĂ

De la o sărbătoare la alta

Documentele de arhivă și publicațiile – de epocă sau recente – nu oferă date care să dovedească faptul că, până în anul 1931, ar fi fost sărbătorită **Ziua Armatei** sau zile ale categoriilor de forțe sau ale diverselor arme.

Aflată în centrul atenției publice, armata a participat, ca element principal, la manifestările prilejuite de sărbătorirea zilei de 10 mai (care marca proclamarea principelui Carol I, la 1866, ca domnitor al României, devenit rege din 1881) sau la sărbătorirea **Zilei Eroilor**, stabilită prin Decretul-Lege 1913 din 26 aprilie 1920.

Pentru a contribui la sporirea prestigiului instituției militare în rândul populației, dar și pentru consolidarea spiritului de corp în cadrul fiecărei arme, prin Decretul Regal 1343 din 17 aprilie 1931 s-a stabilit ca fiecare armă să-și celebreze ziua după numele unor sfinți din calendarul ortodox, considerați patroni ai armelor respective, astfel: ● **Infanteria** – Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril (8 noiembrie); ● **Cavaleria** – Sfântul Martir Gheorghe (23 aprilie); ● **Artileria** – Sfânta Martiră Varvara (4 decembrie); ● **Aeronautica** – Sfântul Profet Ilie (20 iulie); ● **Marina** – Sfânta Fecioară Maria (Adormirea Maicii Domnului, 15 august); ● **Geniul** – Sfinții Împărați Constantin și Elena (21 mai); ● **Școlile Militare** – Sfinții Trei Ierarhi Vasile, Grigorie și Ioan (30 ianuarie).

Acestei practici i s-a pus capăt în 1948, fiind reluată ulterior, când, pe baza Decretului 309 din 5 august 1953 au fost instituite **Ziua Forțelor Aeriene ale Republicii Populare Române**, în prima duminică din septembrie, și **Ziua Marinei Militare a Republicii Populare Române**, în prima duminică a lunii august. Astăzi, categoriile de forțe și unele arme au revenit la tradiția interbelică privind celebrarea unor sfinți ca patroni spirituali.

Prin Decretul 203 din 14 iunie 1960 – care îl anula pe cel din 1953 –, s-a stabilit ca **Ziua Aviației** să fie sărbătorită în fiecare an în a treia duminică a lunii iunie. Prin Hotărârea Consiliului de Miniștri 2345 din 14 noiembrie 1956, **23 iunie** a devenit ziua aniversară a trupelor de grăniceri.

Însă o zi a Armatei Române a fost stabilită, pentru prima oară, prin Decretul 125 din 20 iulie 1951, la **2 octombrie**, întrucât în 1943 Stalin a aprobat constituirea, pe teritoriul URSS, a Diviziei

Intrarea unei unități românești în Oradea eliberată.

de voluntari "Tudor Vladimirescu", socotită, în primii ani ai regimului comunist, nucleul și modelul de constituire al așa-zisei "armate populare". După retragerea trupelor sovietice din România, în vara anului 1958, prin Decretul 381 din 1 octombrie 1959, **Ziua Forțelor Armate** s-a stabilit a fi **25 octombrie**. În Decret nu exista nici o referire la motivul pentru care se renunța la vechea zi a armatei, dar semnificația acestui gest este subînțeleasă. De altfel, în 1958, prin ordin al ministrului, s-a revenit la tradițiile antebelice ale unităților și marilor unități, cărora li s-a permis să-și comemoreze momentele principale reprezentative pentru trecutul de luptă al fiecăreia.

Îndeosebi după 1989, au existat unele discuții privind schimbarea Zilei Armatei României, considerându-se că afirmația potrivit căreia la 25 octombrie 1944 ar fi fost eliberată "ultima palmă" din pământul Ardealului de Nord este doar parțial adevărată (întrucât teritoriul astfel eliberat a trecut, în fapt, sub administrație militară sovietică până la 9 martie 1945, iar Basarabia se afla în continuare sub ocupație sovietică). Au fost propuse diferite alte evenimente socotite a fi semnificative pentru întreaga armată română: ● 12 noiembrie 1859 (înființarea Statului Major General); ● 30 august 1860 (crearea Ministerului de Război unificat pentru ambele principate); ● 1 septembrie 1862 (înmânarea primelor drapele de luptă tricolore unităților Armatei Române); ● 6 august 1917 (Ziua victoriei în Bătălia de la Mărășești. Ofensiva germano-austro-ungară, condusă de feldmareșalul August von Mackensen, este respinsă de armata română, condusă de generalii Constantin Christescu și Eremia Grigorescu. Este cea mai mare bătălie de pe frontul românesc în anii Primului Război Mondial). ● 21 august 1917 (încheierea campaniei Armatei Române, jalonată de victoriile de la Mărăști, Mărășești și Oituz).

Lucian DRĂGHICI